

Welzijn in de wijk: de rol van welzijnswerk in het veranderende sociaal domein

Themabijeenkomst 9 november 2017

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Gastspreker: Marijke Vos (voorzitter Sociaal Werk Nederland).
3. Inspiratie uit het plenaire deel
4. Deelsessies: Parels
  - 4.1 Inleiding
  - 4.2 Parels op het thema Preventie
  - 4.3 Parels op het thema Samenwerken met sociale wijkteams
  - 4.4 Parels op het thema Participatiesamenleving
  - 4.5 Parels op het thema Professionaliteit

1. Inleiding

Tijdens deze themabijeenkomst over de rol van welzijn in het veranderende sociale domein stonden visie op en uitgangspunten voor welzijnswerk centraal; wat zijn de vertrekpunten en de doelstellingen voor het welzijnswerk van de toekomst. Centrale vraag: *“Wat kan de rol/ bijdrage van welzijn/ sociale basisinfrastructuur zijn voor de kwaliteit van samenleven in de komende jaren?”*

Het doel van de bijeenkomst was om informatie te delen en een visie te ontwikkelen die vorm krijgt vanuit het heden.

Na een plenair deel werden pareltjes uit de dagelijkse praktijk van het welzijnswerk met elkaar besproken, om helder te krijgen wat de rol van het welzijnswerk is in het veranderende sociaal domein. In totaal namen er circa 140 personen deel aan de bijeenkomst.

Dagvoorzitter Nico de Vos, lector Participatie en Stedelijke Ontwikkeling, opende de middag en zette de toon: *“Welzijn is geen niet zijn. Dat betekent dat je ertoe doet. Welzijn is geen ‘welben’. Zijn is een zelfstandig naamwoord, maar zijn is ook een werkwoord. Je werkt aan welzijn. Welzijn is werkzaam, het is aan de hand. Daarnaast is het niet ik zijn, het is ik ben. En het is wij zijn. Het gaat dus over verbondenheid en relaties.*

2. Gastspreker Marijke Vos, voorzitter Sociaal Werk Nederland.

Marijke Vos observeert vanuit haar positie een wederopstanding van het sociaal werk: er is erkenning van het werk dat aan de basis staat in de wijken. Het sociaal werk staat dichtbij de burger en voorkomt daarmee problemen .

De participatiesamenleving gaat over zeggenschap en regie over het eigen leven met een netwerk van mensen die betrokken zijn bij elkaar. Het uitgangspunt is dat iedereen zich in een dergelijke samenleving redt. In de praktijk is dat echter niet altijd makkelijk. De ervaring leert blijkt dat een deel van de mensen het níet zelf redt omdat de samenleving complexer wordt. Deze groep mensen heeft hulp en ondersteuning nodig. Vos roept op om dat op een manier te doen die talenten van mensen aanboort.

Marijke Vos pleit ook voor een inclusieve samenleving. Zij ziet dat er nu een scheiding bestaat tussen mensen die het redden en mensen die het niet redden. Ouders en afkomst spelen een steeds grotere rol voor je mogelijkheden. Sociaal Werk Nederland staat voor een samenleving die één geheel is, waarin iedereen mee kan doen. Het sociaal werk heeft een belangrijke taak om verbinding tussen mensen tot stand te brengen. Het gaat hierbij om het creëren en versterken van de sociale basis in de samenleving, zodat iedereen weer mee kan doen.

Die sociale basis bestaat niet alleen uit professionals en formeel georganiseerde voorzieningen, maar ook uit bewoners zelf, die er vanuit hun eigen kracht en mogelijkheden aan bijdragen. In die sociale basis ligt de belangrijkste rol van het sociaal werk. Sociaal werkers opereren in het dagelijks leven van mensen, signaleren en zijn present. Daarin werken zij altijd samen met andere professionals: de wijkverpleegkundige, de huisarts, de woningbouw, de gemeente, de politie, winkeliers en het bedrijfsleven. Het sociaal werk heeft hier de opdracht om te verbinden, en het op die manier voor mensen mogelijk te maken het leven te leiden dat ze willen.

Aan de nieuwe benadering “met de mensen samen” moeten we wennen. We bedenken het niet voor mensen, maar we kijken samen naar wat er nodig is. Daar zijn specifieke competenties voor nodig: samenwerken, aanwezig zijn op straat en bij ontmoetingen en het vermogen hebben om contact te leggen. Marijke Vos formuleert daarnaast dat het sociaal werk een preventieve namelijk het in een vroeg stadium onderkennen van problemen en interveniëren zodat escalatie van problemen voorkomen wordt en er intensieve hulp nodig is. Dit is nodig omdat mensen daar niet bij gebaat zijn, maar ook om het zorgstelsel overeind te kunnen houden. Volgens Vos staat preventie aan het fundament van een goede sociale basis. Hierin kunnen sociaal werkers hun meerwaarde laten zien.

Sociaal Werk Nederland is in reactie op de transitie in het sociale domein het predicaat gouden gemeente gestart, om de gemeenten waar de participatiesamenleving op een goede manier in de praktijk wordt gebracht, in het zonnetje te zetten. Goede voorbeelden met een wenkend perspectief.

Vos vertelt over Meander in Zeist, waar ze zag hoe vrouwen met een migratieachtergrond uit hun isolement worden gehaald, en over een vrouw die tweemaal per week naar de huisarts ging. Door de verbinding die de sociaal werker daar heeft gelegd komt ze nu niet meer bij de huisarts.

Daarnaast was Vos in Roosendaal waar vrijwilligers op huisbezoek gaan bij mensen die geïsoleerd leven.

Een vrijwilliger vertelde dat het altijd lukt om iemand ergens op aan te spreken en het huis uit te krijgen.

Bijvoorbeeld doordat iemand in contact wordt gebracht met de voedselbank of met de fysiotherapeut. Dit soort voorbeelden laten zien dat het sociaal werk veel kan betekenen voor de participatiesamenleving. Als we er vroeg bij zijn, voorkomen we dat mensen zwaardere zorg nodig hebben.

“Er moet ook iets gebeuren in ons vak”, vindt Marijke Vos. “Wat we zien en wat steeds meer gebeurt, is dat Sociaal Werkers voortdurend aan het leren zijn, om in staat te zijn mee te gaan in nieuwe ontwikkelingen.” In samenwerking met het hbo, het mbo en de vakbonden worden beroepscompetenties herijkt. “Het moet duidelijk zijn dat dit werk echt een vak is. Daar hoort een beroepscode en een beroepsregistratie bij.” Vos zegt op genoeg plekken te komen waar nog steeds gedacht wordt: “welzijnswerk, dat is een beetje klaverjassen”. Het beeld dat sociaal werkers activiteitenbegeleiders zijn, is hardnekkig. Sociaal Werk Nederland wil laten zien dat sociaal werk een vak is dat je niet zomaar doet. Het is een vak waarvoor een opleiding vereist is, dat bijgehouden moet worden en waar je als beroepskracht trots op kan zijn.

Willen we met meer ogen en oren in de wijk zijn en preventie vormgeven, dan hebben we meer sociaal werkers en vrijwilligers nodig. Als we dat verhaal willen vertellen, dan doe je dat door goede sociaal werkers hun verhaal te laten vertellen. Zo stimuleren we anderen om voor ons vak te kiezen. Sociaal Werkers dienen gemeenten ervan te overtuigen dat investeren in de sociale basis cruciaal is om de participatiesamenleving vorm te geven.

Dagvoorzitter Nico de Vos vraagt aan Marijke Vos om ter afsluiting haar boodschap in één zin te formuleren. Marijke Vos: *‘Wees trots op je vak, vertel erover en draag uit waar je voor staat’.*

3. Inspiratie uit het plenaire deel.

Na het plenaire deel zijn de deelnemers in deelsessies uiteen gegaan. De eerste vraag die daar besproken werd was “Wat is er in het plenaire deel van deze middag gezegd dat je geraakt en geïnspireerd heeft in relatie tot het thema participatiesamenleving en tot je eigen werk”? Daaruit kwamen onder meer de volgende punten naar voren:

Verantwoording en vertrouwen

Een regelloze gemeente die niet steeds weer vraagt om verantwoording af te leggen, maar doet wat nodig is en de burgers zelf aan zet laat komen, inspireert. Vertrouwen in het welzijnswerk is van belang, anders gaat te veel aandacht uit naar het monitoren.

Een andere richting waar men afstand neemt van verticale verantwoording en zoekt naar meer horizontale verantwoording is reflecteren op waarden. Dit kan een bijdrage leveren aan meer duurzame vormen van verantwoording: waarom doen we wat we doen? Wat is de betekenis, de maatschappelijke bijdrage die we willen leveren? Spreken over waarden draagt wel het risico in zich dat waarden tegenover elkaar komen te staan waarbij het de vraag is of het polariteiten zijn. Bijvoorbeeld: staat monitoring tegenover vrijheid? Wat is de waarde van monitoring? Het gaat om het zoeken naar goede balans in de waarden. Meer preventie wordt als belangrijk gezien, maar is voor de gemeente vaak geen prioriteit. Doe inspiratie op om het goede verhaal te vertellen zodat je je kunt verantwoorden, zichtbaar maken wat je doet.

Betrekken van burgers

Hoe worden de inwoners betrokken in de beleidsfase? In de kanteling van het welzijnswerk dat gaat over eigenaarschap? We hebben de neiging om vragen op te halen en er dan een projectplan voor te schrijven. Vervolgens vragen we aan de inwoners “Wie helpt ons bij ons plan?” We zouden vertrouwen in de inwoners moeten hebben, hen moeten vragen naar behoeften en ideeën en daarbij de vraag stellen hoe ze denken dit op te lossen. Aan de voorkant betrekken. Momenteel is de systeemwereld nog vaak dominant aanwezig in de leefwereld.

Wethouder Marcel Fluitman vertelde dat de Wmo-raad omgezet is in een participatienetwerk. Dat werd gezien als een mooi voorbeeld. Evenals het doorbraakbudget als mooi voorbeeld van preventie. Het breed definiëren van welzijn (niet alleen sociaal, maar ook sport en cultuur) laat zien dat ook de sterke burger wel degelijk meedoet.

Het voorbeeld van huis aan huis langs gaan om mensen te bevragen was ook inspirerend. Mensen vragen naar hun talenten en hoe ze die voor de wijk functioneel te maken. Hoe kan men nuttig worden voor de maatschappij? Maar ook de hulpverlening en de rol die welzijn als schakel daarin heeft. Het nadenken over de relationele factor om mensen erbij te halen wanneer ze hulpverleningsmoe zijn. Potentiële klanten zijn niet perse mensen die zorg mijden, maar ook mensen die een verlegenheid hebben. Uiteindelijk gaat het om iedereen, dat is waar naar gestreefd wordt, dat iedereen meedoet. Welzijn kan een brug zijn naar de hulpverlening door mensen het vertrouwen te geven. Bejegening is daarbij van belang: benadrukken van kracht, datgene waar mensen blij van worden in plaats van datgene waarin iemand tekort schiet. Je moet dan wel lef hebben en op zoek willen gaan. Begrenzen en over-begrenzen, tegen de dingen aan schuren. Als je niet zoekt, hoef je ook niet te schuren.

Het zelfreflecterend vermogen van een van sprekers werd ook gewaardeerd. Als we mensen in beweging willen krijgen, is het nodig dat we vertrouwen uitstralen. Dat vraagt van iedereen iets anders. Het gesprek gaat vaak niet over datgene waar het over zou moeten gaan. Vertrouwen zou een beweging kunnen worden. Hoe gaat dat dan? Aangeven dat je het even niet weet en dat ‘niet weten’ kunnen laten zien. Daar ontmoet je elkaar.

Vrijwilligers

We helpen mensen (in de rol van vrijwilliger/ actieve bewoner) de weg terugvinden naar de maatschappij vanuit een crisissituatie. Belangrijk is een centrale plek. Het regelloze om ervoor te zorgen dat je snel kunt schakelen, ook op de korte termijn. Dat vraagt lef op elk niveau, van de professional, wethouder, van de bestuurder, van de organisatie maar ook van bewoners. Het gaat erom aan de ene kant de burger te zoeken die kwetsbaar is en aan de andere kant de burger die krachtig is en die iets wil doen als vrijwilliger. De regelloosheid van de gemeente en het vertrouwen krijgen om als vrijwilliger te kunnen werken zijn daarbij belangrijke elementen.

Samenwerken

Mensen met een langdurige zorgvraag wonen ook in de wijk. Wanneer ben je nog zelfredzaam en wanneer niet meer. Mantelzorgers zijn degenen die weten hoe het thuis gaat en die in staat zijn om de regie hebben. Spreek ze daarop aan en wees gelijkwaardig. Ga een samenwerking aan. Vrijwilliger, mantelzorger, cliënt en patiënt zijn termen die door de sprekers in het plenaire deel werden gebruikt als tegenover de professionals in plaats van naast de professional. We zouden moeten werken aan een nieuw vocabulaire. Op deze manier zetten we mensen op afstand. We proberen te spreken over actieve bewoners en over informele zorg. Daarbij is het van belang dat er goede verbindingen zijn tussen nulde, 1ste en 2de lijn.

Aandachtspunten

Wat plenair ontbrak, is dat er niet gesproken werd over het fysieke domein. Welke verbindingen zijn er mogelijk? Als de welzijnswerker slim inzet op het fysieke domein kun je juist goed verbinden. Ook de vrijwilliger kwam er voor sommigen karig vanaf. Daarnaast werd genoemd dat er weinig aandacht was voor de eigen regie van de jongeren, terwijl al jarenlang samenwerking gemist wordt. Er wordt in de beleving van jongeren niet naar hen geluisterd. Ook hier wordt weer genoemd dat het zaak is om een vertrouwensrelatie aan gaan. Kwetsbaar zijn is ook iets moois en een menselijke kwaliteit. Kun je zeggen als professional: dat raakt me. Op dat moment is er contact en dat is de basis van een professioneel persoonlijke relatie.

4. Deelsessies: parels

4.1 Inleiding

Doel van de inspiratiesessies was om elkaar te inspireren met goede voorbeelden, parels, die passen bij de rol van het welzijnswerk in het veranderende sociaal domein. Ze zijn 'toekomst-proof'. Omdat de professionaliteit van de professionals in de sociale basisinfrastructuur vaak zo onzichtbaar is, hebben we dat zichtbaar willen maken door de goede voorbeelden verder uit te werken. De groep ging uiteen in 7 verschillende deelsessies waarin de volgende thema's aan bod kwamen:

- Preventie (2x)
- Participatiesamenleving (2x)
- Samenwerken met sociale wijkteams (2x)
- Professionaliteit

Tijdens de deelsessies werd ook gevraagd aan de hand van kaartjes met foto's "beeld" te geven aan inspirerende voorbeelden van initiatieven.

4.2 Parels op het thema Preventie

Parel 1. Portiekgesprekken (MeanderOmnium, Zeist)

Een foto van hersenen verbeeldt de verschillende mensen achter de voordeuren in de wijken. De sociaal werker gaat namelijk de wijk in, de deuren langs en in gesprek over hoe is het om daar te wonen en hoe het gaat.

De portiekgesprekken hebben een signalerende functie. De insteek daarbij is: wat leeft er? Hoe willen mensen zich inzetten? Wat is hun kracht? Er wordt gezocht naar verbinding tussen partnerorganisaties en bewoners.

De deelnemers vragen zich af wat een sociaal werker nodig heeft om de deuren langs te gaan en aan te bellen.

Je moet lef hebben en erop af durven gaan. Je moet ook oprecht geïnteresseerd zijn in de verhalen van de bewoners en naar ze kunnen luisteren. Bij MeanderOmnium worden de portiekgesprekken altijd door een duo gevoerd. Twee professionals bedenken samen hoe ze de bewoners gaan benaderen.

Hoe bedenken de sociaal werkers dan bij welke deuren zij aanbellen?

De sociaal werkers nemen deel aan een wijkoverleg met verschillende betrokken organisaties. Daar wordt besproken wat er goed en niet goed gaat in de wijk. Via een gezamenlijke analyse wordt bepaald wat er nog niet bekend is over de wijk. Is er over een bepaalde flat niets bekend bij de professionals?

Dan kan besloten worden daar naartoe te gaan. Dat kan ook het geval zijn als de mensen die daar wonen niet bij evenementen of activiteiten in de wijk komen. Als men aan de buitenkant ziet dat een huis vervuild is, of als een buurman zich zorgen maakt, wordt er geïnventariseerd of dit bekend is bij anderen.

In Zeist wordt dit een sociale foto genoemd. Alle verschillende organisaties in de wijk weten veel, maar ieder weten ze iets anders. Dat wordt in kaart gebracht. Om een volledig beeld te krijgen, willen de professionals ook de ervaringen van de bewoners zelf horen. Zij willen bereiken dat mensen zichzelf verantwoordelijk gaan voelen voor de wijk en dat zij eigenaar zijn van hun eigen situatie.

Naar aanleiding van deze parel wordt er verder gesproken over de betekenis van preventie. Preventie zit hem volgens één van de deelnemers in het omdraaien van de benadering. Je zegt niet: "kinderen kunnen niet buitenspelen, hoe gaan we dat probleem aanpakken? Nee, je gaat in gesprek over behoeften van kinderen en ouders en kijkt samen naar de oplossing. Zo werk je aan duurzame banden met bewoners en dat werkt preventief. Er moet een omslag gemaakt worden naar manieren waarop mensen op een andere manier naar buiten komen, in plaats van dat zij aanspraak maken op de zorg."

Voor een andere deelnemer is preventie juist het voorkomen van problemen, die verder weg liggen dan het nu. "Je bouwt structuren zodat de problemen in de toekomst minder zijn."

Er volgt een voorbeeld van een flat die erom bekend stond dat een vrouw daar altijd tegen haar kinderen schreeuwt. Toen de sociaal werkers met deze vrouw in gesprek gingen, wisten zij met wat voor een complexe problematiek zij te maken hadden en wat er nodig was. De vrouw is in verbinding gebracht met een andere buurtbewoners door met haar in gesprek gaan over haar behoeften. Preventie houdt hier in: kijken hoe je mensen kunt bereiken. Dat is de kracht van welzijn en een aanvulling op wat andere partijen in de wijk doen.

Als conclusie wordt gezegd dat preventie grotere problemen voorkomt. Het wordt nu laagdrempelig ingezet, zodat mensen die zelf geen hulp zoeken, op een andere manier bereikt worden.

Parel 2. Groenbeheer (Gemeente Veenendaal)

Het beeld bij deze parel is een groen plaatje met een trap erin. Groenbeheer kan gebruikt worden om een buurt verder te brengen in samenleven, sociale cohesie en verbinding. Groen is vaak een ingang om met elkaar aan de slag te gaan en om de zelfredzame bewoner van de wijk zichtbaar te maken.

Bij een park in Veenendaal was er protest tegen het kappen van bomen. Bewoners en de gemeente spraken af dat bewoners één keer per jaar de tuin gingen onderhouden en dat de gemeente ze daarin zou faciliteren. Door dit project is er nagedacht over wat deze groep nog meer kan betekenen, en is er ruimte gekomen om op een andere manier naar de buurt te kijken, en bewoners bij hun wijken te betrekken. Op die manier is het groen een onderdeel van het sociale domein geworden, terwijl het sociale domein en het fysieke domein twee aparte werelden waren. We hebben geleerd dat je ook voor groenbeheer met bewoners in gesprek moet gaan.

Het gaat om het investeren in het bij elkaar brengen van mensen en de gemeente mee te krijgen. Misschien zijn groenbeheer en welzijn voor ons verschillende domeinen, maar bewoners denken al lang integraal. Voor hen is de gemeente gewoon de gemeente.

In dit geval is het groen, de fysieke plek, het startpunt. Maar ook in het groen kwamen bewoners bij elkaar om het park in zelfbeheer te nemen. Daardoor ontstonden sociale contacten en later zelfs zorg, maaltijdservices en een website voor de wijk. Groen is een veilig thema, maar inmiddels is de veronderstelling dat er overal iets achter zit. Mensen zijn minder snel te werven voor thema's als eenzaamheid of radicalisering, maar als het een praktisch thema is zoals het groen in de wijk, dan komen mensen in beweging. Dan ontstaan mogelijkheden om de vraag achter de vraag helder te krijgen.

In Veenendaal komt er nu meer ruimte om eigenaarschap en budget aan de bewoners te geven. Bewoners gaan steeds meer bepalen, en dat is voor iedereen wennen. Het vraagt veel van professionals.

Wat is dan de rol van het welzijnswerk?

Eén van de deelnemers vertelt over een tuin waar een vrijwilliger met dementie werkt en waar iedereen kan meedoen, ook als iemand geen Nederlands spreekt. Op het moment dat er echter iemand uitgesloten wordt, zijn interventies vanuit welzijn nodig. Mensen zien niet alles in hun buurt en het is belangrijk om dat bespreekbaar te maken. Verder kan het welzijnswerk een stimulerende rol hebben in het leggen van verbindingen.

Een ander voorbeeld in dit verband is een club hoogopgeleiden die een netwerk hebben gevormd. Deze groep had tijd nodig om dat netwerk te vormen. Zij moeten de tijd en de ruimte krijgen om zelf hun weg daarin te zoeken. Later zijn ze er pas aan toe om ook andere mensen erbij te betrekken.

Deze parel is een mooi voorbeeld van hoe diverse domeinen samen kunnen werken. De bedoeling van de participatiesamenleving is dan ook dat de verschillende domeinen binnen de gemeente niet gescheiden zijn. Die beweging komt echter niet van één kant. Soms gaat dat van onderop, soms moet het van boven aangejaagd worden.

Parel 3: Welzijn op Recept (Stichting Binding, Wijk bij Duurstede)

Een foto met mensen onder een paraplu. De eerstelijns zorg weet vaak niet wat er onder die paraplu's gebeurt. Er vindt nu een kentering plaats die ervoor zorgt dat ook de eerstelijnszorg onder de paraplu gaat kijken. Daarnaast geeft het geborgenheid wanneer mensen met elkaar onder een paraplu staan. Dat biedt mogelijkheden.

Welzijn op Recept is een samenwerking tussen huisartsen en het welzijnswerk. De huisarts heeft kennis van welzijn in de gemeente en heeft in plaats van alleen recepten voor de apotheek, ook recepten voor welzijnsactiviteiten. Frank vertelt het voorbeeld van Ahmet van 45 jaar, die gevlucht is uit het Midden-Oosten. Zijn vrouw en kinderen zitten vast in Jemen. Hij slaapt niet en ervaart veel spanningen. In eerste instantie krijgt hij via de huisarts pillen en fysiotherapie. Welzijn op Recept betekent dat deze man niet alleen medicijnen krijgt, maar wordt doorgestuurd naar Stichting Binding. Uit een gesprek bleek dat Ahmet voetbaltrainer is geweest. Daarom werd hij gekoppeld aan de voetbalvereniging, waar hij nu op meerdere dagen training geeft. Nu gebruikt Ahmet zijn pillen niet meer. Hij heeft zijn rust gevonden.

Bij Welzijn op Recept werkt de sociaal werker vanuit de huisartsenpraktijk met een inloopspreekuur. De lijnen zijn kort en de huisarts en de welzijnswerker weten elkaar te vinden. Er wordt gekeken naar oplossingen op maat. De huisarts stuurt mensen door naar Stichting Binding. Dat wordt ook gecommuniceerd tussen de huisarts en de stichting. Als iemand zich niet heeft gemeld bij de stichting, wordt dat ook teruggegeven, zodat de huisarts daar weer op terug kan komen in een volgend gesprek met de burger.

In de deelsessie wordt er doorgesproken over de samenwerking tussen het medische domein en het welzijnswerk. Huisartsen, maar ook fysiotherapeuten zijn collega's van het sociaal team. Fysiotherapeuten zien veel mensen met stressklachten. Artsen kijken nu ook naar zorgkosten. Zij denken na over hoe zij ervoor kunnen zorgen dat mensen niet steeds hun praktijk binnenlopen en zien in het welzijnswerk een preventieve werking. Welzijnswerk voorkomt dat mensen vaker naar de huisarts gaan.

Ook in deze parel worden verbindingen gelegd op basis van gesprekken. Door in gesprek te gaan weet je wat er speelt, weet je wat iemands passie is en gaat daarmee zoeken naar mogelijkheden. De kracht van welzijn hierin is niet doorvragen en bij iemand in zijn hoofd komen, maar vragen naar waar iemand gelukkig van wordt. Die passie kunnen we koppelen aan een plek waar die passie gevolgd kan worden.

Conclusie

In deze parels worden mensen vanuit verschillende vertrekpunten gevonden. Professionals gaan met mensen in gesprek en zorgen op verschillende manieren voor preventie.

- Verbindingen leggen tussen bewoners
- Samenwerking aangaan tussen verschillende professionals en verschillende domeinen
- Acterschap geven aan bewoners
- Mensen opzoeken. Vragen, wensen en ideeën zo veel mogelijk uit mensen zelf laten komen.
- Zorgen voor creatieve facilitering.
- Het is belangrijk dat professionals de initiatieven niet om zeep helpen maar meedenken in de mogelijkheden.

Parel 4: Kunstreis Marokko (*MeanderOmnium in Zeist*)

Het project “Kunstreis Marokko: zichtbaar maken van positieve voorbeelden uit de eigen cultuur” is gericht op het voorkomen van overlast van kinderen bij flatgebouwen in Zeist. De doelstelling was gelegenheid te bieden tot positieve identificatie. Het gaat om er te mogen zijn en ertoe doen. De begeleiders constateerden dat de kinderen in de leeftijd van 8-12 zich identificeerden met voorbeelden van vooral familieleden in het criminele circuit. Ditzelfde gold voor negatieve berichtgeving in de pers over het gedrag van Marokkaanse jongeren. Hun dromen bestonden uit crimineel worden, een pistool en een dikke auto hebben. Hun excuus voor slecht gedrag is dat dit het gedrag is dat de samenleving van hen verwacht.

Door de buurtwerkster is een project ontwikkeld om kinderen trots te laten zijn op hun roots. In een vijftal workshops maakten kinderen kennis met belangrijke personages, muziek en kunst uit de Arabische geschiedenis, die geholpen hebben bij de ontwikkeling van Europa. In de workshops werd met de kinderen toegewerkt naar een voorstelling voor familie en vrienden. Zij verdiepten zich in de personages en de cultuur en brachten die tijdens de voorstelling over het voetlicht. De kinderen hebben mensen uitgenodigd: burens (ook Nederlandse), leerkrachten, mensen van school. In totaal bezochten 75 mensen de voorstelling.

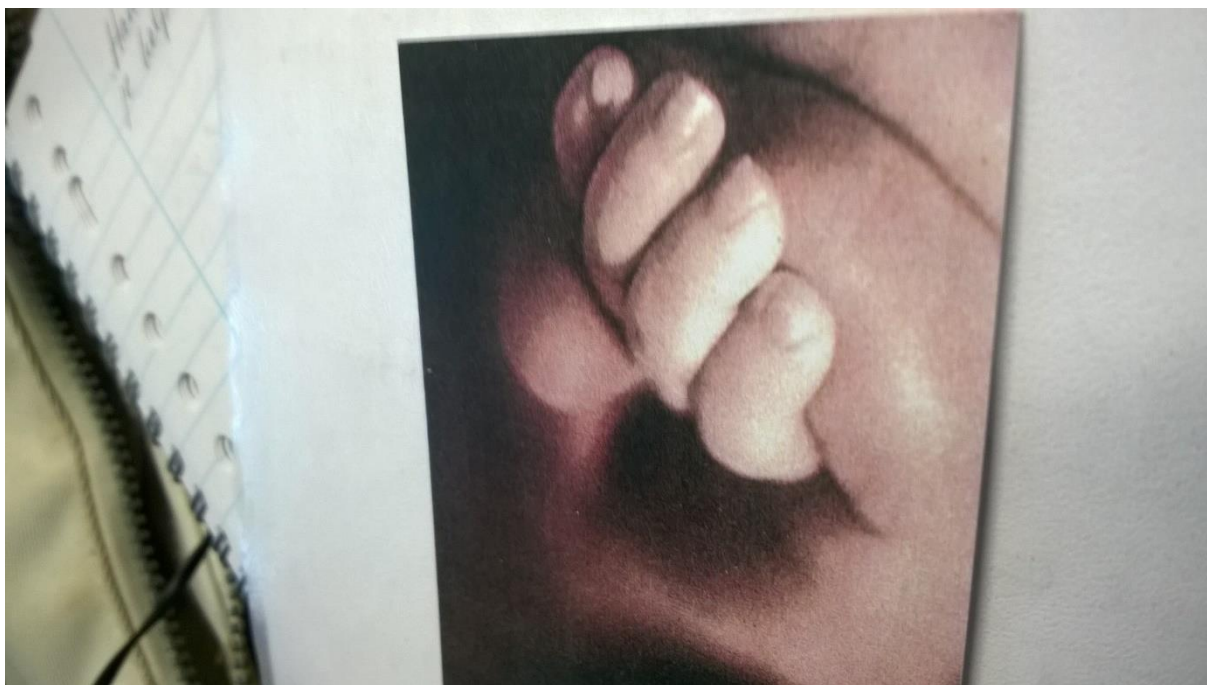
Het is een heel klein project en het probleem is een landelijk probleem. De insteek is optimistisch, er is licht aan de horizon. Maar het is wel een lange weg om het doel te bereiken.

Als werkzame bestanddelen werden genoemd:

- Cultuureducatie is verbonden met het ontwikkelen van een positieve identiteit: de kinderen zien een stukje van hun eigen identiteit terug door de activiteiten van het project.
- Kinderen kregen de mogelijkheid om de omgeving te betrekken bij het project. Daardoor was er een bredere doorwerking.
- Onderdompeling: we hebben mensen meegenomen in de tijd. De hele entourage versterkte de beleving.
- Het was een waarde gedreven project: het why was helder verwoord.
- Creatief en breed denken, breed kijken naar de doelgroep.

Kwetsbaar is het werken met stagiaires. Je bent afhankelijk van hun kwaliteiten. Er wordt nu gewerkt met thema's voor de stagiaires; studenten moeten breed kijken naar de doelgroep. Er is echter wel geld nodig voor de docenten van de workshops. De maatschappelijke waarde van het project ligt erin dat jongeren worden geholpen een positief zelfbeeld te ontwikkelen om positief te participeren in de samenleving. Het is echter wel de vraag of een positief zelfbeeld voldoende is als de omgeving negatief naar je kijkt. In Zeist West is het heel lastig om Nederlandse kinderen te motiveren voor projecten waar ook allochtone kinderen aan meedoen. Het is heel belangrijk dat scholen dit soort projecten oppakken. Een bijdrage aan het inzichtelijk maken van de opbrengsten is het aan de gemeenteraad vertellen wat de vrijwilligers doen. Dit is ook een bredere ontwikkeling. Steeds vaker vragen gemeentes foto's/ beeld materiaal/ quotes in plaats van cijfers bij bewonersprojecten.

Parel 5: Vrijwilliger in gezinnen van ouders met een verstandelijke beperking (Stichting Handjehelpen)

'Handjehelpen' werkt met zowel vrijwilligers als stagiairs in gezinnen die ondersteuning nodig hebben. Samen met een formele zorgpartij hebben zij een project opgezet waarin gezamenlijk ondersteuning wordt geboden aan (onder andere) ouders met een verstandelijke beperking.

Doel van het project is om te onderzoeken of en hoe de formele zorg zijn uren kan afschalen door de inzet van informele zorg. Eén van de uitkomsten is dat door de gezamenlijke inzet van formele en informele zorg de ouders zich meer gesteund voelen. Hierdoor laten ze zien dat ze aan good enough parenting kunnen voldoen ondanks alle moeilijkheden die er zijn.

Als werkbare bestanddelen worden genoemd:

- De ouders kunnen zelf bepalen wat de informele zorg samen met hen doet. De informele zorg staat daarin naast de ouders en is present in de betekenis die Andries Baart daaraan geeft.
- Gelijkwaardigheid: expertise van informele zorg is van evenveel betekenis als expertise van de formele zorg.
- De klik tussen gezin en vrijwilliger is van groot belang: die moet er zijn! En wordt daarom ook voortdurend bewaakt. De stagiairs worden ingezet in de meer complexe situaties en krijgen extra begeleiding.
- Er is een nauwe samenwerking tussen de formele en informele zorg en in sommige situaties wordt besloten om geen informele zorg in te zetten: dit is maatwerk!

De Maatschappelijke waarde ligt erin dat de formele zorg kan worden afgeschaald en dat het gezin óók informeel wordt ondersteund waardoor het netwerk wordt verbreed. Er ontstaan ook dilemma's. Wat wissel je aan informatie uit? Ga je met de informatie die je wordt toevertrouwd naar de formele ondersteuner of viceversa? Hoe zorg je ervoor dat je met de mensen blijft praten en niet over hen? Tot slot wordt opgemerkt dat het hier niet per definitie gaat om preventie.. In het voorbeeld van Handjehelpen vindt een verschuiving van de formele naar de informele zorg plaats. Het gaat niet om het voorkomen van inzet van zwaardere zorg; maar om afschalen van formele zorg in sommige gevallen kan dit leiden tot preventie doordat informele zorg andere zaken signaleert dan formele zorg.

4.3 Parels op het thema Samenwerken met sociale wijkteams.

Tijdens deze deelsessie werd uitgebreid gesproken over vele verschillende inspirerende initiatieven. Rode draad tijdens het gesprek waren de elementen die belangrijk zijn om dergelijke initiatieven van betekenis te laten zijn.

Overbodig maken en zichtbaar zijn

Het gesprek start met de vraag in hoeverre we onszelf overbodig willen maken, willen we naar zelfstandige gemeenschappen die ons niet nodig hebben? Zijn zelfvoorzienende gemeenschappen het einddoel? Velen herkennen dit als utopisch ideaalbeeld. In de praktijk blijkt het echter altijd nodig dat er iemand achter hand is. Er zijn altijd kwetsbare mensen. Die hebben niet genoeg aan een buurman; dat moet je ook niet willen (bijvoorbeeld als er sprake is van ernstige psychiatrische problematiek). Als het langere tijd goed gaat kan de inzet worden afgebouwd. Een vinger aan de pols blijft echter wel belangrijk. Dit sluit ook aan op het volgende dilemma. Als het goed gaat is de sociaal werker vaak niet zichtbaar, als er iets misgaat wordt de sociaal werker daar op aangesproken. Hoe maak je jezelf als sociaal werk zichtbaar?

Zorg

Vervolgens werd gesproken over het belang van de verbinding tussen zorg en welzijn. Het is belangrijk dat professionals in de zorg ook aanhaken. Een mooi voorbeeld zijn studenten met een medische achtergrond die stage lopen in de informele zorg (**Parel 1**). Ook is in sommige gemeentes de wijkverpleegkundige lid van het wijkteam. De vraag is dan wel hoe groot je de wijkteams gaat maken. Moet de wijkagent dan ook deel uitmaken van het team? De essentie is niet om in elkaars team te zitten maar de bereidheid samen te werken en elkaar weten te vinden. Informele zorg wordt steeds belangrijker en allerhande actieve bewoners kunnen daar een belangrijke rol in spelen. Voor sommigen zijn vrijwilligers de nieuwe professionals en gaan professionals de vrijwilligers begeleiden.

Anderen zijn van mening dat een deel van de taken inderdaad overgenomen kunnen worden door vrijwilligers maar professionals blijven ook altijd nodig. De inzet van informele zorg creëert ook ruimte, zij doen waar professionals geen tijd voor hebben. Dat is steeds vaker een vraag: “Waar vind je de tijd?” Professionals zijn altijd druk, al hebben ze niet, als vaak in de zorg, afgemeten tijd per bewoner. Ze kunnen zelf indelen hoe lang ze bij iemand blijven; Ze hebben eigen regelruimte. Als er gewerkt wordt met beschikkingen moet men wel uren verantwoorden; dat geeft een enorme druk.

Een ander mooi voorbeeld speelde in Everdingen. Hier is “Welzijn op recept” ingezet (**Parel 2**). Huisartsen, Welzijn, bewonersinitiatieven en sportclubs werken samen om mensen in beweging te krijgen. Het vergt een lange adem voordat de huisartsen aanhaakten, voordat ze zagen dat welzijn veel voor mensen kan betekenen. Als een patiënt steeds terugkomt met “vage” klachten gerelateerd aan eenzaamheid en depressie verwijst de huisarts nu door naar “Welzijn op recept” medewerkers die aanwezig zijn in de huisartsenpraktijk. Deze welzijnsprofessionals voeren hooguit drie korte gesprekken met deze mensen. Ze vragen waar wordt jij blij van en proberen te verbinden met andere initiatieven. Daarbij staat de relatie met elkaar centraal, elkaar kennen. Ga naast iemand op een bankje zitten en begin een gesprek, je krijgt de mooiste gesprekken. Probeer zoveel mogelijk weg te blijven van instituties en ben bereid elkaar echt te zien.

De fysieke omgeving

Ook werd er aandacht gevraagd voor verbinding met professionals die zich bezig houden met de fysieke omgeving. Een wijkmanager kreeg de vraag of er een buurthuis kon komen (**Parel 3**). Nu is een gebouw niet zomaar neergezet. Samen zijn ze op zoek gegaan naar een leegstaand gebouw en werd de verbinding met welzijn gezocht. Er werd een leegstaand kerkgebouw gevonden waar nu veel mensen samen komen.

Het is van belang met mensen in gesprek te blijven en te onderkennen dat de kracht ligt in de wijk. Mondige mensen willen iets in de openbare ruimte. Wijkmanagers hebben weinig ervaring met het bevragen van mensen. Het zoeken naar eenzame mensen in de wijk. Ze hebben ook niet overal zicht op. De mensen die bij hen aankloppen hebben vaak een netwerk. Welzijnsprofessionals kunnen helpen te verbinden en te bevragen. Zo kun je met mensen in gesprek blijven en laten zien dat ze waarde hebben. Dilemma's die daarbij komen kijken zijn onder andere de privacywetgeving. Vroeger werden mensen automatisch bezocht als ze een bepaalde leeftijd hadden; nu niet meer in verband met privacywetgeving. Nu gebeurt dat alleen als er geen zware ondersteuningsvraag is. Het is zoeken en verbinden; soms gaat het ook fout. Dan moet je zeggen “jammer” en weer opnieuw beginnen. Ook moet je de vraag stellen of jij iets wil of dat de burger (of de politiek) het wil. In dat kader wordt in Vianen gesproken over overheidsparticipatie. De burger komt daarmee nog centraler te staan. Ook in Everdingen was het beschikbaar stellen van een fysieke ruimte de fundering voor een waaier aan activiteiten. Actieve burgers wilden een buurtwinkel openen. Naast de winkel is er nu ook ruimte voor ontmoeting en wordt onder meer vervoer voor en door burgers georganiseerd.

Preventie

In Driebergen zag de jongerenwerker jongeren opgroeien “voor galg en rad”. De vraag kwam op wat je kunt doen om te voorkomen dat ze de weg van oudere broers volgen (**Parel 4**). In dit kleinschalige project werden 10 kinderen (zowel raddraaiers als gepeste kinderen) uit de wijk gekoppeld aan 1ste jaars hbo-studenten met hulp van Stichting “Handje Helpen”. Deze studenten werden ook getraind hoe je met je maatje omgaat en kregen een budget van 100 euro voor de 10 maanden van het project. De koppels ondernamen samen activiteiten. Zo ging een koppel op bezoek bij een autohandelaar omdat de jongere dat zag als zijn toekomst. Het was de eerste keer dat hij met de bus ging en buiten zijn wijk kwam. Al ging het om een kleine groep, de resultaten waren groot. De deelnemers waren niet langer bij opstootjes betrokken en presteerden beter op school. Door naar elkaar te luisteren en ruimte van de gemeente te krijgen om te experimenteren is er veel bereikt. Essentieel is dat de jongeren bij het project worden betrokken en ze zelf verantwoordelijkheid krijgen en nemen.

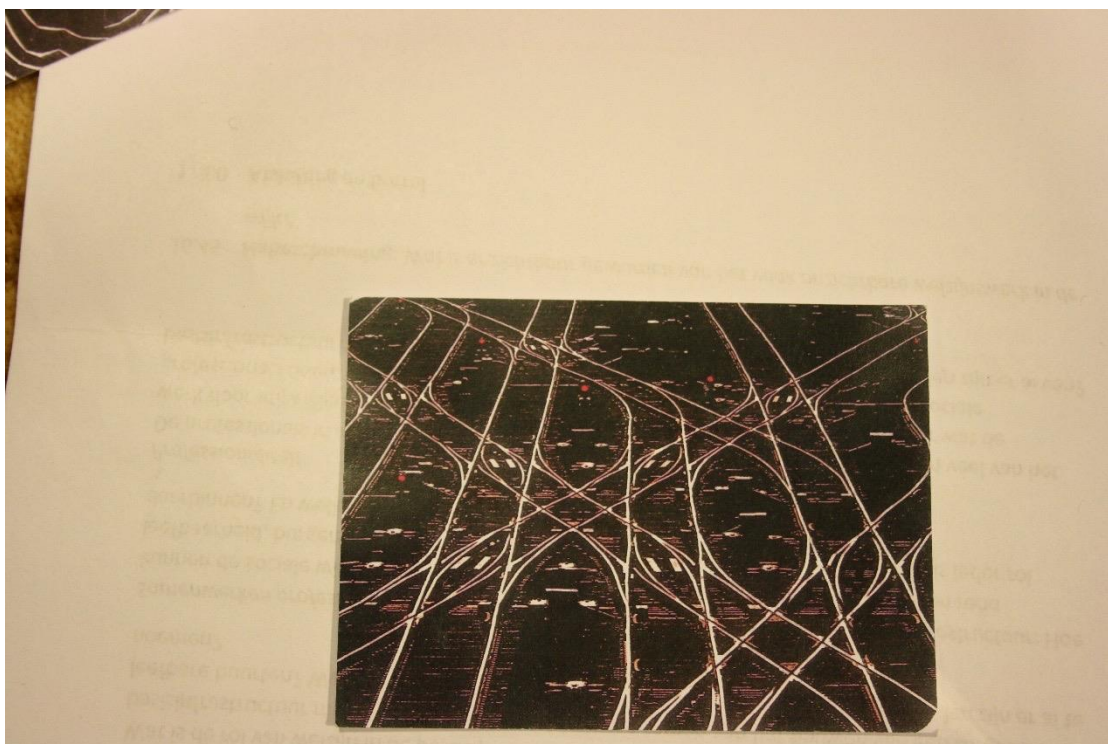

Uit het gesprek kwamen een aantal elementen naar voren die belangrijk zijn om een initiatief tot een pareltje te maken:

- 1) Lange adem, durf ook af te wachten.
- 2) Lef, durven en willen zoeken, vallen en opstaan, wees niet bang, experimenteren en daar ook ruimte voor hebben.
- 3) Ga naast de ander staan en zie elkaar. Heb vertrouwen in elkaar; medeprofessionals, (actieve) burgers en ambtenaren. Bereidheid om samen te werken moet ook "boven" belangrijk worden gevonden, "beneden" vinden we elkaar wel.
- 4) Stellen van doelen, waar wil je naar toe werken; niet doel om doel maar om samenwerking in een richting te krijgen; niet om het perse te halen; iets doen zodat je ook weet dat het gelukt is, dat je trots kunt zijn; soms bereik je bijna niets maar ben je er gewoon; Weet wanneer je trots en tevreden bent;
- 5) Laten zien wat je doet op kwantitatieve en kwalitatieve manieren; maak jezelf zichtbaar

Als het misgaat dan wil men weten of het geld goed besteed is. Gemeente heeft opdracht en is soms ongeduldig; In de praktijk gaat het echter niet zo snel; Er is een beweging zichtbaar waar, ook door gemeenten onderkent wordt dat kwantitatieve gegevens ook maar beperkt zijn. Er komt steeds meer aandacht voor het verhaal achter doelen; storytelling; daar is meer ruimte voor maar de raad wil vaak wel cijfers (nog steeds gewenst kwantitatieve data aanleveren).

Parel 5: Statushouders Giessenlanden

Er vroeg bij zijn, zo preventief mogelijk! en verbinden!

In de gemeente Giessenlanden is een activiteit ontwikkeld gericht op statushouders met als doel participatie in de samenleving te bewerkstelligen. In de gemeente wonen ongeveer 100 statushouders. In eerste instantie hield het sociaal team zich niet specifiek met deze doelgroep bezig. Wel individueel, in de casuïstiek die ze behandelden. Een aantal zaken kwam regelmatig terug: schulden, klachten van omwonenden, zorgen om de opvoeding. Dat soort problemen bereikten hen pas in de vorm van een dringende zorgvraag. De problemen waren dan al groot. Dat kwam ook door de vrijwilligers van Vluchtelingenwerk, de organisatie die verantwoordelijk is voor de huisvesting en ondersteuning van statushouders. Niet omdat zij geen goed werk leverden, maar omdat zij te lang probeerden zelf de situatie op te lossen. Dat had niet alleen te maken met de toewijding van deze mensen, maar vooral met het niet kennen van een partij waar naar kon worden opgeschaald.

Er werd een plan gemaakt gericht op het voorkomen van bovengenoemde problemen. Daarin staat een vroege kennismaking van het sociaal team met statushouders en hun vrijwilligers centraal. Niet om zorg aan te bieden, maar om elkaar te leren kennen. Uiteindelijk is het doel dat statushouders meedoen in deze samenleving. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van het instrument maatschappelijke begeleiding. Dit is de fase waarin mensen geholpen worden om te integreren. Tot voor kort was deze fase een verantwoordelijkheid van Vluchtelingenwerk. In onze opzet echter is er sprake van een samenspel tussen vrijwilligers uit de dorpen, Vluchtelingenwerk en het Sociaal Team.

In de gemeente Giessenlanden draait ook een participatieproject. Daarin worden mensen in de bijstand persoonlijk door een coach begeleid naar betaald of onbetaald werk. Statushouders vormen een substantieel deel van deze groep mensen maar bleken over te weinig taalbeheersing te beschikken om echt te kunnen participeren. Om deze reden is gestart met het project Speedy contacttales. Dit is een project waarin met kleine groepjes, gedurende een bepaalde periode, 6-8 dagdelen per week aan taal wordt gewerkt. Denk daarbij aan taallessen, inzet homestart, werkstages bij plaatselijke ondernemers of de sportclub, en (wandel)maatjes. Je zou kunnen zeggen dat we de mensen een paar maanden lang onderdompelen in een bad vol taal.

Het succes van dit voorbeeld ligt in het feit dat mensen veel sneller in beeld zijn. Daardoor worden ze op maat begeleid en gaat het beter met ze. Daarnaast is de samenwerking tussen de vrijwilligers uit de dorpen, de vrijwilligers van Vluchtelingenwerk en het sociaal team sterk verbeterd. Wel blijkt taal/communicatie een barrière te zijn. Praten gaat regelmatig met handen en voeten of samen met hulp van andere statushouders. In bepaalde gevallen wordt er een tolk bij gevraagd. Deze zijn soms moeilijk te vinden. Ook is er soms weerstand tegen de komst van deze doelgroep. Dat is per dorp en per straat verschillend en soms zijn gesprekken nodig.

Een andere succesfactor is de toegenomen samenwerking tussen vrijwilligers en professionele partijen terwijl men eerst niet goed wist wat de andere partij deed.

Wat men nog wil gaan doen is echt samen op huisbezoek gaan: sociaal team met de uitkerende instantie. Dit alles werd mogelijk door een sterke gedrevenheid, passie en het lef om buiten de kaders durven gaan om aan de slag te gaan met een concrete vraag uit de praktijk. De professionals nemen initiatief en hebben een houding van "Niet wachten, gewoon doen". Ze volgen hun gevoel en laten zich niet door anderen. Ze moeten lef hebben, het hoeft niet perfect te zijn om te starten; onderweg kun je de parel steeds meer oppoetsen.

Parel 6: Inventarisatie wensen en verlangens van buurtbewoners in Baarn

In Baarn is een activiteit gestart gericht op een wijk in Baarn met als doel te inventariseren bij buurtbewoners hoe ze het vinden om in deze wijk te wonen en wat hun wensen en talenten zijn om zo bewoners die hulp nodig hebben in beeld te krijgen, te verbinden met elkaar of met professionele hulpverlening om zo problemen te voorkomen. De aanleiding was een burenruzie die via een melding van de woningbouwcoöperatie binnen kwam. Daarop zijn buurtteam Welzijn en maatschappelijk werk Welzijn de wijk in gegaan en ad random gaan aanbellen om gesprekken te voeren en te kijken wat voor signalen er waren. Ze vroegen daarbij ook naar hoe ze het wonen in deze wijk vonden en of ze wensen en talenten hadden.

Het succes ligt erin dat de mensen uit de straat elkaar nu kennen en elkaar weten te vinden, er is veel meer verbinding, de burenruzie is weg. Wel zijn de wetgeving en regels van andere netwerkpartners dwingende kaders die nog verder versterkt werden door vastzitten in een stramien en niet flexibel mee willen denken. Het is dan ook van belang tijdig te signaleren als er iets niet goed gaat in een gezin. Vervolgens moeten mensen worden verwezen naar de mogelijkheid tot een extra gesprek of hulpverlening. Dit kan onder meer door mensen te helpen met dagbesteding zodat andere problematieken verholpen of voorkomen worden (eenzaamheid). Het gaat erom wensen te bundelen en te kijken hoe er geholpen kan worden bij het realiseren een ingang te zoeken en linken te leggen. Sleutelwoorden zijn mensen met elkaar *verbinden, condities creëren en faciliteren*.

Belangrijk was dat het een initiatief vanuit de werkvloer was, en dat hier ruimte voor genomen is. Het is wel een intensieve manier van werken en dus duur maar juist op deze manier krijg je contact met mensen die niet in beeld zijn van de hulpverlening. Door samenwerking met elkaar heb je ook diverse insteken. Je ziet samen meer dan één. Je hebt meer professionaliteit; zoekt ook meer netwerkpartners op. Hiervoor dient de professional in staat zijn mensen in hun eigen kracht zetten (hoe doe je dat), kennis, lef hebben, leren kijken, talenten leren zien, stimuleren vanuit passie. Hij moet talenten waarderen en benutten, ook van de professionals zelf. Doe waar je goed in bent. Niet perse generalistisch willen zijn.

4.4 Parels op het thema Participatiesamenleving.

In deze deelsessie werd een brede variëteit aan mogelijke pareltjes besproken. Vragen die daarbij aan bod kwamen waren: “Wat is de toegevoegde waarde van de sociale professionals in de participatiesamenleving?”, “Waar zou deze professionals tot zijn recht komen?”, “Wat zijn de goede professionals?”, “Hebben we het over DE professional?”, “Is er een spanning tussen de professionals in wijkteam en professionals in de zorgorganisatie?”

Concreet werd er onder meer gesproken over het direct betrekken van de jeugd bij het schrijven van een jaarplan (**Parel 1**).

Een ander voorbeeld was een gemeente waar geen stap wordt gezet in het ontwikkelen van een initiatief als er niet minstens 2 bewoners bij betrokken zijn (**Parel 2**). Uitgangspunten zijn samen op weg gaan en mobiliseren, eigenaarschap, regiefunctie zoveel mogelijk door bewoners zelf laten doen. Stap twee is een ondersteunende en faciliterende modus van de professionals. Meedenken, meedoen en dan loslaten (voor zover dat kan). Dat levert succes op.

Als derde kwam een kennismakingsinitiatief naar voren (**Parel 3**). Er waren nieuwe mensen in de gemeente komen werken. In plaats van een traditionele kennismakingsbijeenkomst zocht men naar iets anders. Met de bewoners werd bedacht om een burendag te organiseren (kennismaken met nieuwe medewerkers). Iedereen haakte aan (ondernemers, privé initiatief voor dagbesteding, sportcoaches, buurtbewoners en buurtinitiatieven, welzijnsorganisaties) door gewoon te gaan doen. Er waren 8 verschillende type organisaties die de handen ineen sloegen. Dat is een mooie manier om elkaar te leren kennen.

Vervolgens sprak men over het 1=1 begeleiden van jongeren, maatwerk leveren (**Parel 4**). Jonge meisjes die onzeker zijn of andere problematieken hebben die nu wel de deur uit durven en vriendschappen opdoen, naar school gaan of een baantje krijgen. Hiermee wordt uithuisplaatsing voorkomen. Mensen komen weer in beeld en door te werken aan de relatie met de jongere en met het gezin wordt vertrouwen herstelt en ervaren ze dat ertoe doen.

Potentieel pareltje nummer vijf is het initiatief tot een koffieochtend (**Parel 5**). Er kwam op het service centrum een verdrietige mevrouw. Na haar op haar gemak gesteld te hebben bleek dat ze iets wilde doen, op zoek was naar een zinvolle invulling van haar leven. Ze werd vrijwilliger bij de koffiegroep waar mensen komen die zich ook verloren voelen. Het is een hecht groepje geworden. De vrouw heeft ook een signalerende functie naar sociale professionals. Zo woont ze naast een buurman met een psychiatrisch aandoening die net te goed is voor begeleiding. Soms ontspoot hij. Als dat het geval is schakelt ze een professional in. Zo is er een cirkel van mensen die op elkaar letten. Ze hebben zelf het gevoel dat ze het verschil maken en dat ze ertoe doen. Een ander aanspreekbaar voorbeeld is de “wandelgang”, gewoon de wandelgang, of het koffiezetapparaat wat we allemaal kennen. Niet het reguliere overleg maar het spontane moment van ontmoeting schept ruimte om zaken gezamenlijk af te stemmen en te regelen.

Parel 6: Buurtnetwerk in Soesterkwartier (Amersfoort)

In deze deelsessie werd gestart met een gesprek over een goede praktijk in het Amersfoortse Soesterkwartier. Henry de Gooijer vertelt als sociaal makelaar en bewoner betrokken te zijn bij een goed functionerend buurtnetwerk waarin op geregelde basis de wijkmanager, professionals uit diverse organisaties en burgers bijeen komen. Ongeveer de helft van het aantal deelnemers zijn burgers. De groep is behoorlijk divers al zijn er wel wat meer ouderen. In het netwerk informeren ze elkaar en stellen met elkaar een agenda op van urgente vraagstukken. Ook zorgen ze voor informatie richting de wijk om de wijkidentiteit te bevorderen. Samen hebben ze een wijkgericht plan gemaakt gebaseerd op kwetsbaarheden en kracht van de wijk. Met een eigen budget van 100.000 euro hebben ze in 2017 26 projecten gerealiseerd.

Geïnspireerd door dit mooie voorbeeld werd vervolgens gesproken over elementen van initiatieven die bijdrage aan succes, die ze tot pareltjes maken. Zo is het belangrijk om te investeren in het leggen van contact en elkaar taal te leren kennen. Lokale initiatieven zouden de ruimte moeten krijgen en ook de professionals zouden vertrouwen moeten krijgen van de gemeente. Tegelijkertijd dient men op te passen niet op elkaar stoel te gaan zitten. Het is belangrijk je te verdiepen in mensen, wat ze willen. Kernvragen die je zou kunnen stellen zijn¹. Woon je prettig? 2. Wat zijn je wensen? 3. Wat is je kracht/wat heb je te bieden? Het gaat er om dat iedereen mee doet. Kwetsbare én sterkere mensen en dat er verbindingen tussen hen ontstaan. Dit kan onder andere door aan te sluiten op eenieders belangen, iets wat alleen lukt met maatwerk.

Het is belangrijk dat de professional het instrumenteel/methodisch werken overstijgt en zich durft te laten raken. Het is inspirerend om in je werk bij te dragen aan het geluk van mensen. Om burgers verder te helpen, het participeren te ondersteunen moet je als professional een faciliterende rol vervullen. Tegelijkertijd is participatie iets actiefs, ook de burger zal verantwoordelijkheid moeten nemen als burger op alle levensdomeinen.

Wanneer we kijken naar de verhouding tussen gemeenten en instellingen en burgers zien we een verschuivende relatie. Deze is meer gericht op het oplossen van maatschappelijke vraagstukken in plaats van het bespreken van budgetten en output sec. Daarbij moet er minder gewerkt worden vanuit een stip aan de horizon, maar meer vanuit een gezamenlijk op weg gaan en met elkaar de horizon zelf te schetsen. Het is een gezamenlijke expeditie. Dit vergt dus een nauwe, communicatieve manier van werken met burgers. Dit vergt een open, onbevangen houding waarin je van elkaar leert. Dus professionals moeten meer naar buiten toe. Als organisatie moet je weer terug naar de bedoeling van de organisatie en niet de systeemwereld van de organisatie centraal stellen.

Ambtenaren van gemeenten hebben vaak de reflex veel te politiek te denken en zich vanuit die belangen zich op te stellen. Daarnaast wordt naar voren gebracht dat naast verbinding met burgers ook samenwerking met de opleidingen belangrijk is.

Ook wordt nog aandacht gevraagd voor goed doordachte regelgeving waarbij is geanticipeerd op mogelijke tegendraadse effecten. Denk bijvoorbeeld aan de sollicitatieplicht die zinvolle participatie als vrijwilliger onmogelijk maakt terwijl er een grote afstand tot arbeidsmarkt is. Om dit vorm te geven moet er ontschot worden, contact gezocht worden leggen met mensen van andere afdelingen.

Tot slot wordt opgemerkt dat het inspirerend is om in je werk bij te dragen aan het geluk van mensen.

4.5 Parels op het thema Professionaliteit.

Tijdens deze deelsessie werd eerst een inventarisatie gemaakt van mogelijke pareltjes. Vele voorbeelden passeerden de revue. Zo werd het buurthuis van de toekomst van de YMCA genoemd Daar worden sport, muziek en eten ter voorkoming/vermindering sociaal isolement ouderen aangeboden. Deze activiteiten worden verzorgd door vrijwillige jongeren. Dit zorgt voor verbinding. Ook werd het project “mensen op de koffie” van Mens de Bilt besproken. Met boldekar, klaptafel en koffie wordt de wijk ingegaan om mensen aan te spreken, zonder specifiek “doel”. De professionals willen “present zijn”, met in de rugzak kennis over waar het mis kan gaan in mensenlevens. Een mooi voorbeeld van een creatieve benadering van wat nodig is, en “keep-it-simple” principe. Mens de Bilt organiseert ook de markt “samen leuke dingen doen”. Verschillende thema's zoals culinair, cultureel en bewegen komen aan bod. Op deze wijze wordt een platform voor ontmoetingen tussen mensen geboden. Dit creëert een basis om nog vaker af te spreken, omdat ze interesses delen. Een ander simpel voorbeeld van Mens de Bilt is het bieden van pc-ondersteuning. Het maakt mensen heel makkelijk blij, en als ze elkaar daarna tegen komen in de wijk zullen ze elkaar groeten, wat ook winst is. Vervolgens sprak men over een initiatief van Meander. De huisarts vroeg Meander mensen die in isolement zaten aan elkaar te verbinden. Men heeft een loopgroepje georganiseerd dat elke week een half uurtje door de wijk wandelt. De deelnemers komen uit hun isolement en ze gaan ook minder naar de dokter (waar ze eerst om aandacht vroegen). Als beroepskracht zwengel je dat aan, daarna nemen ‘actieve wijkbewoners’ de regie over.

Parel 1: Sociale relaties opbouwen in de wijk (Meander, Zeist)

Door de wijkvernieuwing zijn veel oude gebouwen gesloopt en daarmee ook sociale structuren. Voor de professionals lag de uitdaging om opnieuw verbinding te zoeken in de wijk Kerkenbosch/Hoge Dennen. De nieuw gecreëerde publieke ontmoetingsruimte nodigt niet uit tot binnenkomen. Eenieder zit bijvoorbeeld aan zijn eigen tafeltje en ontmoeting wordt niet gestimuleerd. Wat ook meespeelt is een groot onderscheid tussen rijk en arm. Dit is ook in de fysieke ruimte zichtbaar. Voor initiatieven is het belangrijk iedereen die iets doet in de wijk (kwetsbaar of niet, vermogend of niet) een actieve wijkbewoner te noemen, aanspreken op wat ze kunnen, en op zijn status als van inwoner Zeist-oost.

De professional vroeg de sleutel van de nieuwe ontmoetingsruimte en regelde een eerste bijeenkomst waar de hele wijk werd uitgenodigd. Dit deed ze op basis van de contacten die ze eerder al in de wijk had gemaakt per fiets door rondjes door te wijk te maken. Ze gaat op hen af en vraagt hoe ze de ontmoetingsplek zouden willen invullen. Het is belangrijk om eerst zo'n verkenning te doen en te bouwen aan een netwerk. Dit doe je door overal te kijken wie er komen en wat de “hang-” en “ontmoetings” plekken zijn. De rijkere zeiden “als het maar geen buurthuis wordt”. Tegelijkertijd zit daar wel een dijk van een bewonersvereniging en is er een kunsthistorica die lezingen wilde organiseren. Er is dus veel potentie en talent. De vraag die je dan kan stellen is “zou jij actief willen worden?” De professional was een soort professionele sprokkelaar: in een excel bestand werd alles en iedereen die ze tegen kwam genoteerd, en ook wat ze willen en kunnen.

Belangrijk bij dit initiatief is dat de professional mensen eigenaarschap geeft en laat voelen dat het ook HUN wijk is. Er kwam wel kritiek dat de professional meer op haar handen moest zitten en de mensen zelf moest laten doen. Maar niemand gaf haar antwoord op wat het dan was wat die mensen zelf moesten doen....

De professional is namens de burgers op zoek naar gezamenlijkheid. Ze bepaalt ook welke mensen niet of minder gehoord worden, die het groepsdoel in de weg staan. Om mensen zover te krijgen iets te laten bijdragen vraagt ze naar iemands passie, Vervolgens vraagt ze door: “lijkt het je leuk om dat aan anderen te tonen/daarover te vertellen?” ; Als iemand zegt “ik heb nu geen tijd maar als ik straks met pensioen ben wil ik wel wat doen”, niet denken laat maar zitten maar gegevens noteren en een jaar later mailt ze de persoon met vraag of die wat wil doen. Om dit werk goed te doen dient de professional te werken met overtuiging en kracht. Iets wat deels aangeboren is maar zeker ook te leren.

Er zijn echter ook dilemma's. Hoe kun je zo'n excel sheet opnemen in je professionele verantwoording ? Ook de rol van de huisarts wordt opgerekt. Officieel heeft hij geheimhoudingsplicht maar mag wel mensen tippen. Concreet betekent dit dat de huisarts direct na een consult een hulpbehoevende vrouw voorstelt aan de professional. Dit is mogelijk omdat ze in hetzelfde gebouw zit en een goede band heeft opgebouwd met de huisarts. Je dient als professional de grenzen van de regels op te zoeken. Het gaat dus vaak om de persoonlijke relaties. Wat gebeurt er echter als het spinnetje uit het web gaat...? Zeker met tijdelijke contracten kan dit een probleem zijn. Het is dan ook zaak dat de professional zichzelf misbaar maakt, en tegelijkertijd de meerwaarde van haar werk laat zien. Tot slot wordt nog benoemd: "van op je handen zitten: krijgt geen enkele professional voldoening!